

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત વડી અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૮૧૭૬/૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ સહી/ –

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ આર.ડી. કોઠારી સહી/ –

=====

૧.	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?	હા
૨.	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવું કે નહીં ?	હા

૩.	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે ?	ના
૫.	શું આ ચુકાદો દીવાની ન્યાયાધીશને પરીપત્રીત કરવાનો છે ?	ના

=====

કેસરીબેન હરિભાઈ ગામર....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને જ....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ :

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી નિલેશ એ. પંડ્યા, વકીલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ – ૪ માટે શ્રી વિશ્વત જાની, સહાયક સરકારી વકીલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ – ૨ માટે સુશ્રી રૂપાલ આર. પટેલ, વકીલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૩, ૫ માટે નોટીસની બજવણી થયેલ છે.

=====

કોરમ : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ડી. કોઠારી

તારીખ : ૧૧/૧૨/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા : માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ એમ.આર. શાહ)

[૧.૦] બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ અરજી દ્વારા ઇન્ડિયા, અરજદારે પ્રતિવાદી નં. ૨ – ચૂંટણી અધિકારી ઉપ મામલતદાર દ્વારા તા. ૦૨.૦૬.૨૦૧૪ના રોજ પસાર કરાયેલા વિવાદિત આદેશને, જેના દ્વારા અનામત અનુસૂચિત જનજાતિ (આદિવાસી) પદ માટે પ્રતિવાદી નં. પના ઉમેદવારીપત્રક / ઉમેદવારી વિરુદ્ધ અરજદારે ઉઠાવેલી વાંધાની અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી છે, રદ કરવા માટે યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ, આદેશ આપવા પ્રાર્થના કરી છે. વધુમાં, ગામ અદેરણ (તરસંગ), તાલુકો દાંતા, જિલ્લો બનાસકાંઠામાં આદિવાસી સમાજ માટે અનામત શ્રેણીના સરપંચ પદ માટે પ્રતિવાદી નં. પની ઉમેદવારી રદ કરવા પ્રતિવાદી નં. ૨ – ચૂંટણી અધિકારીને નિર્દેશ આપવા માટે પણ યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ, આદેશ કરવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવી છે.

હાલની આ અરજીમાં ઉદ્ભવતો સંક્ષિપ્ત પરંતુ રસપ્રદ કાનૂની પ્રશ્ન એ છે કે, અનુસૂચિત જનજાતિમાં જન્મેલી સ્ત્રી જો અનુસૂચિત જનજાતિના વ્યક્તિ

સાથે લગ્ન કરે, તો શું તે અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો અને અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે અનામતનો દાવો કરવાનો હક ગુમાવે છે કે નહીં?

[૨.૦] વર્તમાન અરજીના ઉદ્ભવ પામવા પાછળની હકીકતો સંક્ષેપમાં નીચે મુજબ છે:

[૨.૧] કે અહીંની પ્રતિવાદી નં. ૫ સ્વીકાર્ય રીતે આદિવાસી/અનુસૂચિત જનજાતિ કુટુંબમાં જન્મેલી હતી. કે અનુસંધાને તેણે દશરથજી સરદારજી બંદી – હિન્દુ ઠાકરડા – બિન-અનુસૂચિત જનજાતિ સાથે લગ્ન કર્યા. કે પ્રતિવાદી નં. ૫ એ ગામના સરપંચના પદ માટે આદિવાસી/અનુસૂચિત જનજાતિ માટે અનામત પદ પર અનુસૂચિત જનજાતિના ઉમેદવાર તરીકે તેમજ સામાન્ય ઉમેદવાર (સ્ત્રી) તરીકે ઉમેદવારી/ફોર્મ ભર્યું. પરંતુ મૂળભૂત રીતે, પ્રતિવાદી નં. ૫ એ અનુસૂચિત જનજાતિની અનામત શ્રેણી તરીકે ઉમેદવારી રજૂ કરી હતી. કે અહીંના અરજદારે તેની ઉમેદવારી વિરુદ્ધ ચૂંટણી અધિકારી સમક્ષ આદિવાસી સમુદાયની અનુસૂચિત જનજાતિ – અનામત શ્રેણી તરીકે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો, આ આધાર પર કે બિન-અનુસૂચિત જનજાતિના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કર્યા પછી તેણે તેવો દરજ્જો ગુમાવ્યો છે અને અનુસૂચિત જનજાતિ/અનુસૂચિત જનજાતિની અનામત શ્રેણી તરીકે કોઈપણ લાભ માંગવાનો અધિકાર પણ ગુમાવ્યો છે, અને તેથી અનામત શ્રેણીમાં તેની ઉમેદવારી નામંજૂર થવી આવશ્યક છે. કે તા. ૦૨.૦૬.૨૦૧૪ ના આક્ષેપિત આદેશ દ્વારા, ગણા પીપરીના તલાટી ક્રમ મંત્રી દ્વારા જારી કરાયેલ તા. ૨૮.૦૫.૨૦૧૪ ના પ્રમાણપત્રો તથા સક્ષમ સત્તાધિકારી

– પ્લાનિંગ અધિકારી અને તાલુકા વિકાસ અધિકારી, દાંતા દ્વારા જારી કરાયેલ તા. ૩૦.૦૫.૨૦૧૪ ના જાતિ પ્રમાણપત્ર, જેમાં પ્રતિવાદી નં. ૫ અનુસૂચિત જનજાતિની હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું, તેનો વિચાર કરીને, અરજદારે ઉઠાવેલ વાંધો નામંજૂર કર્યો હતો અને પ્રતિવાદી નં. ૫ ની ઉમેદવારી સ્વીકારી હતી.

પ્રતિવાદી નં. ૫ની અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે તથા અનામત વર્ગના ઉમેદવાર તરીકેની ઉમેદવારી સામે અરજદારે ઉઠાવેલ આક્ષેપને નામંજૂર કરનાર તા. ૦૨.૦૬.૨૦૧૪ ના આક્ષેપિત આદેશથી વ્યથિત તથા અસંતોષિત થઈ, અરજદારે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ વર્તમાન વિશેષ દીવાની અરજી દાખલ કરી છે.

[૩.૦] અરજદાર તરફેથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી નીલેશ પંડ્યાએ જોરદાર રીતે રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી નં. ૨ – ચૂંટણી અધિકારીએ પ્રતિવાદી નં. ૫નું ઉમેદવારીપત્ર અનુસૂચિત જનજાતિ / અનુસૂચિત જનજાતિ માટે આરક્ષિત વર્ગ તરીકે સ્વીકારી લેવામાં તાત્વિક ભૂલ કરી છે, જ્યારે પ્રતિવાદી નં. ૫એ અનુસૂચિત જનજાતિ ન હોય તેવી વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કર્યા પછી તેણીએ આરક્ષિત વર્ગ / અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવ્યો છે.

[૩.૧] અરજદાર તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ચૂંટણી અધિકારીએ પ્રતિવાદી નં. ૫ ની અનામત વર્ગ / અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેની ઉમેદવારી સામે અરજદારે ઉઠાવેલો વાંધો નામંજૂર કરીને મૂળભૂત ભૂલ કરી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અડેરણના તલાટી-કમ-મંત્રી દ્વારા તારીખ ૩૦.૦૫.૨૦૧૪ ના પ્રમાણપત્રમાં પણ પ્રતિવાદી નં. ૫ હિન્દુ ઠાકરડા જાતિના હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેમ છતાં ચૂંટણી અધિકારીએ પ્રતિવાદી નં. ૫ ની ઉમેદવારી અનુસૂચિત જનજાતિના અનામત વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે સ્વીકારી લીધી છે.

[૩.૨] અરજદાર તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે પ્રતિવાદી અંગે આ સ્વીકારેલી સ્થિતિ છે કે નં.૫ એ એક દશરથજી સરદારજી બંદી સાથે લગ્ન કર્યા છે, જે હિંદુ છે ઠાકરડા સમાજ, જે સામાન્ય બેઠક – બક્ષી પંચ – અન્ય પછાત વર્ગમાં આવે છે. રજૂ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદી નં. ૫ તરફથી થયેલ વર્તન પણ એવું છે કે તેમના સંતાનોને પણ સામાન્ય વર્ગ તરીકે લાભ મળી રહ્યો છે, તેથી પ્રતિવાદી નં. ૫ ત્યારબાદ અનામતનો લાભ અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે દાવો કરી શકતા નથી, કારણ કે બિન-અનુસૂચિત જનજાતિના વ્યક્તિ સાથે તેમના લગ્ન થતાં તેમણે અનામત વર્ગ/અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવ્યો છે.

[૩.૩] વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે પ્રારંભિક તબક્કામાં જ પ્રતિવાદી નં. ૫ એ બે ફોર્મો / ઉમેદવારીઓ રજૂ કરી હતી, જેમાં એક સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે અને બીજી અનામત વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે – અનુસૂચિત જનજાતિના ઉમેદવાર તરીકે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ત્યારબાદ તેણે સામાન્ય વર્ગ માટેની ઉમેદવારી પરત ખેંચી લીધી, પરંતુ તે અનુસૂચિત જનજાતિની હોવાનું આધાર રાખીને અનામત જાતિ માટેનું ફોર્મ ચથાવત્ રાખ્યું.

[૩.૪] અરજદાર તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ, પ્રતિવાદી નં. ૫ એ અનુસૂચિત જનજાતિ સિવાયના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કર્યા બાદ તેણીએ અનામત વર્ગ – અનુસૂચિત જનજાતિનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવ્યો છે, એવી પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ અદાલતની સંપૂર્ણ ખંડપીઠના નીચેના નિર્ણયોને અત્યંત આધારરૂપ ગણાવ્યા છે.

૧. વલ્સમ્મા પોલ (શ્રીમતી) વિ. કોચીન યુનિવર્સિટી અને અન્ય
(૧૯૯૬)૩ એસ.સી.સી. ૫૪૫ [પરિચ્છેદ ૪, ૬]

૨. પુનિત રાય વિ. દિનેશ ચૌધરી
(૨૦૦૩)૮ એસસીસી ૨૦૪

૩. સ્ટેટ ઓફ કેરળા અને અન્ય વિ. ચંદ્રમોહનન

એ.આઈ.આર. ૨૦૦૪ એસ.સી. ૧૬૭૨

૪. અંજન કુમાર વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય

એ.આઈ.આર. ૨૦૦૬ એસ.સી. ૧૧૭૭

૫. રમેશભાઈ દાભાઈ નાયકા વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

(૨૦૧૨)૩ એસ.સી.સી. ૪૦૦

૬. ગૂલરોખ એમ. ગુમા વિ. બુરજોર પારડીવાળા પ્રેસિડેન્ટ અને અન્ય, ના

કેસમાં આ અદાલતનો પૂર્ણ પીઠનો નિર્ણય

૨૦૧૨(૨) જીસીડી ૧૪૬૩ (ગુજરાત)

ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને ઉપરોક્ત નિર્ણયોની અવલંબના લઈને, હાલની વિશેષ દીવાની અરજી મંજૂર કરવા અને એવો ઠરાવ કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદી નં. ૫ એ બિન-અનુસૂચિત જનજાતિના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કરવાથી તેણીએ અનામત વર્ગ / અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવ્યો છે, કારણ કે તેણીએ બિન-અનુસૂચિત જનજાતિના

વ્યક્તિ – હિંદુ ઠાકરડા સાથે લગ્ન કર્યા છે અને ત્યારબાદ તે અનુસૂચિત જનજાતિ [આદિવાસી] તરીકે અનામત વર્ગનો કોઈ લાભ દાવો કરી શકશે નહીં.

[૪.૦] હાલની વિશેષ નાગરિક અરજીનો વિરોધ પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી રૂપાલ પટેલ દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્યાવંત વકીલ સુશ્રી પટેલે જોરશોરથી રજૂ કર્યું છે કે પ્રતિવાદી નં. ૨ એ ગ્રામ પંચાયતના તલાટી કમ મંત્રી દ્વારા તા. ૨૮.૦૫.૨૦૧૪ ના રોજ આપવામાં આવેલ જાતિ પ્રમાણપત્ર તેમજ દાંતા ખાતેના સક્ષમ અધિકારી – આયોજન અધિકારી અને તાલુકા વિકાસ અધિકારી દ્વારા તા. ૩૦.૦૫.૨૦૧૪ ના રોજ આપવામાં આવેલ પ્રમાણપત્રનું વિચારણા કરીને અને તેના પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે અને ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રતિવાદી નં. ૫ ડુંગ્રી ભીલ (આદિવાસી) / અનુસૂચિત જનજાતિને આવરે છે.

[૪.૧] રજૂઆત એવી છે કે તેથી પ્રતિવાદી નં. ૨ એ પ્રતિવાદી નં. ૫ ની ઉમેદવારીને અનુસૂચિત જનજાતિના અનામત વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે સ્વીકારવામાં કોઈ ભૂલ અને/અથવા ગેરકાયદેસરતા આચરી નથી.

[૪.૨] પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ તરફથી હાજર થયેલ વિધાવંત વકીલ સુશ્રી પટેલ દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે હાલની અરજીમાં ઊઠાવવામાં આવેલ વિવાદ, એટલે કે અનુસૂચિત જનજાતિને આવરતી અને/અથવા અનામત વર્ગમાં આવતી કોઈ સ્ત્રી, બિન-અનામત વર્ગમાં આવતી વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કરતાં અનામત વર્ગ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવે છે કે નહીં, તે બાબત બોમ્બે વડી અદાલતના પૂર્ણ પીઠના રાજેન્દ્ર શ્રીવાસ્તવ વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર, અહેવાલિત ૨૦૧૦(૧૧૨) બીએલઆર ૭૬૨ ના નિર્ણયથી સંપૂર્ણપણે આવરી લેવામાં આવી છે, જેને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે (૨૦૧૨)૩ એસસીસી ૪૦૦ માં અહેવાલિત ચુકાદો અને આદેશ દ્વારા મંજૂરી આપી છે. પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ તરફથી હાજર થયેલ વિધાવંત વકીલ સુશ્રી પટેલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે (૨૦૧૨)૩ એસસીસી ૪૦૦ માં અહેવાલિત પ્રકરણમાં, રાજેન્દ્ર શ્રીવાસ્તવ (ઉપરોક્ત) ના પ્રકરણમાં બોમ્બે વડી અદાલતના પૂર્ણ પીઠે લીધેલા અભિપ્રાયની હકીકતમાં પુષ્ટિ કરી છે કે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિમાં જન્મેલી સ્ત્રી, આગળની જાતિમાં આવતી વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કરતાં માત્ર લગ્નના બળે આપમેળે પતિની જાતિમાં સ્થાનાંતરિત થતી નથી, અને તેથી તેણીને પતિની જાતિમાં આવતી ગણાવી શકાય નહીં અને તેથી, કેસ મુજબ, તે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવતી નથી. પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ તરફથી હાજર થયેલ વિધાવંત વકીલ સુશ્રી પટેલ દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે હકીકતમાં અને આ સ્વીકારેલી સ્થિતિ છે કે પ્રતિવાદી નં. ૫ નો જન્મ

આદિવાસી કુટુંબમાં, એટલે કે અનુસૂચિત જનજાતિ સમુદાયમાં થયો હતો અને તેથી જન્મથી તેણે અનુસૂચિત જનજાતિ / અનામત વર્ગનો દરજ્જો પ્રાપ્ત કર્યો હતો અને તેથી, બિન-અનુસૂચિત જનજાતિ / આગળની જાતિમાં આવતી વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કરતાં, તે અનુસૂચિત જનજાતિ / અનામત વર્ગ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવતી નથી. રજૂઆત એવી છે કે અનુસૂચિત જનજાતિ / અનામત વર્ગ તરીકેનો તેનો દરજ્જો જન્મસિદ્ધ છે અને બંધારણ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલ છે, જેને માત્ર આ આધારે છીનવી શકાય નહીં કે હાલના કેસમાં તેણીએ આગળની જાતિ અને/અથવા બિન-અનુસૂચિત જનજાતિમાં આવતી વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કર્યા છે. પોતાની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં તેમણે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નીચેના નિર્ણયો પર પણ આધાર રાખ્યો છે.

૧. રમેશભાઈ ડાભાઈ નાયકા વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય
(૨૦૧૨)૩ એસ.સી.સી. ૪૦૦
૨. રાજેશ અર્જુનભાઈ પટેલ વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય
એ.આઈ.આર. ૧૯૯૦ બોમ્બે ૧૧૪(૧)
૩. રાજેન્દ્ર શ્રીવાસ્તવ વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય
૨૦૧૦(૧૧૨) બી.એલ.આર. ૭૬૨

[૪.૩] પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી પટેલે રજૂઆત કરી છે કે, અરજદાર તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જે

નિર્ણયો પર આધાર મુકવામાં આવ્યો છે અને જેમનો ઉપર અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, તે પૈકી કોઈપણ નિર્ણય વર્તમાન કેસના તથ્યોને લાગુ પડતો નથી. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરતાં અને ઉપરોક્ત રજૂઆતો પર આધાર રાખતાં, વર્તમાન વિશેષ દીવાની અરજી નામંજૂર કરવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

[પ.૦] હાલની વિશેષ દીવાની અરજીનો પણ પ્રતિવાદી નં. ૧ ગુજરાત રાજ્ય તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રી વિશ્વુત જાની દ્વારા વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. તેમણે પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ તરફથી હાજર રહેલ વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી પટેલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો અપનાવી છે અને વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી પટેલની આ રજૂઆતને સમર્થન આપ્યું છે કે જ્યારે પ્રતિવાદી નં. પનો જન્મ અનુસૂચિત જનજાતિ પરિવાર – આદિવાસી સમુદાયના પરિવારમાં થયો હતો, ત્યારે તેને જન્મથી અનુસૂચિત જનજાતિનો દરજ્જો પ્રાપ્ત થયો હતો અને તે બંધારણ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલ હતો, જે માત્ર આ આધાર પર છીનવી શકાય નહીં કે અનુગામી સમયમાં તેણીએ અનામત વિનાની શ્રેણી અને/અથવા અગ્રવર્ણના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કર્યા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે રાજ્ય સરકારે પણ પરિપત્રો બહાર પાડી ઉપરોક્ત સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરી છે કે અનુસૂચિત જનજાતિની સ્ત્રી દ્વારા બિન-અનુસૂચિત જનજાતિ / અનામત વિનાની શ્રેણીના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન થવાથી, જે પ્રસંગોપાત લાગુ પડતું હોય તે મુજબ, તેણી અનામતવર્ગ / અનુસૂચિત જાતિ અને/અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવતી નથી.

ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરતાં, વર્તમાન વિશેષ દીવાની અરજી નામંજૂર કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

[૬.૦] સંબંધિત પક્ષકારોની તરફેથી હાજર રહેલ વિદ્વાન વકીલોને વિસ્તૃત રીતે સાંભળવામાં આવ્યા.

હાલની આ વિશેષ દિવાની અરજીમાં ઉદ્ભવેલો કાયદાનો સંક્ષિપ્ત પરંતુ રસપ્રદ પ્રશ્ન એ છે કે શું કોઈ મહિલા, જેની સંબદ્ધતા છે અનુસૂચિત જનજાતિ / અનામત વર્ગની સ્ત્રી, આગળવર્ગની જાતિના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન થતાં, અનામત વર્ગ તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો ગુમાવે છે?

[૬.૧] ઉપરોક્ત મુદ્દાનો વિચાર કરતી વખતે આ વાત ધ્યાનમાં રાખવી આવશ્યક છે કે વ્યક્તિને જાતિ જન્મથી પ્રાપ્ત થાય છે, લગ્નથી નહીં. જાતિની સંકલ્પના અને જાતિ કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે તે બાબતનો વિચાર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઈન્દ્રા સાહેબ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, જે ૧૯૮૨ સપ્ત. (૩) એસ.સી.સી. ૨૧૭ માં અહેવાલિત છે, તે કેસમાં કર્યો છે અને ઉક્ત નિર્ણયના પરિણેદ ૭૭૮ માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આ પ્રમાણે અવલોકન કર્યું છે:

૭૭૮. ઉપરોક્ત સામગ્રીથી પૂરતી સ્પષ્ટતા થાય છે કે જાતિ એ સામાજિક વર્ગ સિવાય બીજું કશું જ નથી — સામાજિક રીતે

સમરૂપ વર્ગ. તે એક વ્યવસાયઆધારિત જૂથીકરણ પણ છે, આ તફાવત સાથે કે તેની સભ્યતા વંશપરંપરાગત હોય છે. તેમાં જન્મ લેવાય છે. તેની સભ્યતા સ્વૈચ્છિક નથી. ભલે કોઈ વ્યક્તિ તે વ્યવસાયનું પાલન કરવાનું બંધ કરે, તો પણ તે તે જ જૂથનો સભ્ય રહે છે અને યથાવત્ સભ્યત્વ ધરાવે છે. ફરીથી કહીએ તો, તે સામાજિક અને વ્યવસાયિક રીતે સમરૂપ વર્ગ છે. અંતર્વિવાહ તેની મુખ્ય લાક્ષણિકતા છે. તેનું સામાજિક સ્થાન અને પ્રતિષ્ઠા તે અનુસરતા વ્યવસાયના સ્વરૂપ પર આધારિત હોય છે. સ્તરીકૃત ક્રમવ્યવસ્થામાં જેટલો નીચો વ્યવસાય, તેટલું તે વર્ગનું સામાજિક સ્થાન નીચું. ગ્રામ્ય ભારતમાં, વ્યવસાય-જાતિનો સંબંધ આજેય સાચો છે. થોડાક સભ્યો શહેરોમાં કે વિદેશમાં પણ ગયા હોય, પરંતુ તેઓ પાછા ફરે ત્યારે, થોડાં અપવાદોને બાદ કરતાં, ફરીથી તે જ ઘેરી વળીમાં જ જઈ જોડાય છે. તેણે ધન કમાયું હોય તો પણ તેનો ફરક પડતો નથી. શક્ય છે કે તે ખાસ તે વ્યવસાય કરતો ન હોય. છતાં, તે ઓળખચિહ્ન યથાવત્ રહે છે. તેની ઓળખ બદલાતી નથી. લગ્ન, મૃત્યુ અને અન્ય તમામ સામાજિક પ્રસંગોના હેતુઓ માટે, તેનો સામાજિક વર્ગ એટલે કે જાતિ જ સંબંધિત રહે છે. આ સામાન્ય જાણકારીની બાબત છે કે ઉચ્ચ અભ્યાસ અથવા રોજગાર માટે વિદેશ જતાં ડૉક્ટરો, ઈજનેરો અને અન્ય ઉચ્ચ લાયકાત ધરાવતા લોકોમાંથી અત્યંત બહુમતી ભારત પરત આવે છે અને પોતાની જ જાતિની યુવતી સાથે લગ્ન કરે છે. વિદેશમાં સ્થાયી થયેલા લોકો પણ પોતાના પુત્રો અને પુત્રીઓ માટે પોતાની જ જાતિ અથવા સમુદાયમાંથી વર-વધૂની શોધમાં ભારત આવે છે. ડૉ. આંબેડકરે નિરીક્ષણ કર્યું છે તેમ, જાતિ એ બંધ વર્ગ છે અને મુખ્યત્વે આ જ વર્ગો બંધારણસભાની દૃષ્ટિમાં હતા, યદ્યપિ માત્ર એટલાં જ નહીં, જ્યારે અનુચિત ૧૬(જ) ઘડવામાં આવ્યો હતો.

[૬.૨] અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય હોય એવી વ્યક્તિ તે જનજાતિનો સભ્ય છે કે કેમ અને તે બીજી જાતિનો સભ્ય બની ગયો હોવાનું કહી શકાય કે કેમ, તે પ્રશ્નનો વિચાર કરતાં, માનનીય શ્રી વી. વી. ગિરી વિ. દિપ્પલા સુરી દોરા એન્ડના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત અન્યોએ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૯ એસ.સી. ૧૩૧૮ ના પેરા ૨૩ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું અને ઠરાવ્યું છે:

૨૩. આ દલીલનો વિચાર કરતાં હિંદુઓમાં પ્રચલિત શ્રેણીબદ્ધ સામાજિક રચનાના વ્યાપક અને સ્વીકારાયેલ લક્ષણો મનમાં રાખવા આવશ્યક રહેશે. આપણી વર્તમાન જરૂરિયાત માટે હિંદુઓમાં જાતિપ્રથાનું ઉદ્ભવ અને વિકાસ શોધવો જરૂરી નથી. એટલું કહેવું પૂરતું રહેશે કે પ્રાચીન કાળમાં હિંદુ જાતિઓ અને જનજાતિઓનું ઉદ્ભવ જેવું પણ રહ્યું હોય, ક્રમે જાતિઓનો આધાર માત્ર જન્મ પર જ નિર્ભર બન્યો. સર્વવિદિત છે કે જે વ્યક્તિ જન્મથી પછાત જાતિ અથવા જનજાતિનો સભ્ય હોય, તેને પોતાની ઇચ્છા, શિક્ષણ, સંસ્કાર અને સ્થાનના બળે હિંદુઓમાં ઊંચી જાતિનો દરજ્જો પ્રાપ્ત કરવો અતિશય કઠિન, નહિતર અસંભવ, બની રહે છે. છેલ્લા એક શતાબ્દીથી વધુ સમયના સામાજિક સુધારાના ઇતિહાસે દર્શાવ્યું છે કે જાતિપ્રથાના અડગ અને બહિષ્કારક સ્વભાવની કડકાઈ તોડવી અથવા તેમાં શિથિલતા લાવવી કેટલી મુશ્કેલ છે. આશા રાખવાની છે કે આ સ્થિતિમાં ફેરફાર આવશે, અને સમય જતાં, સંવિધાન દ્વારા ઘોષિત સામાજિક ન્યાય અને સમાનતાના સિદ્ધાંતના શક્તિશાળી પ્રભાવ હેઠળ તથા સંબંધિત અધિનિયમો દ્વારા અમલમાં મૂકવા પ્રયત્ન

કરવામાં આવતા ઉપાયોનું પરિણામે, તેમજ ધાર્મિક નિરપેક્ષ શિક્ષણના પ્રસાર, તર્કસંગત દૃષ્ટિકોણના વિકાસ અને સામાજિક મૂલ્યો અંગેની યોગ્ય સમજના વધારા પરિણામે, સામાજિક સમાનતાના સાચા આધાર પર સ્થાપિત જાતિવિહીન સમાજનું લાડકું આદર્શ સિદ્ધ થશે; પરંતુ વર્તમાન પરિસ્થિતિમાં, પછાત જનજાતિ અથવા જાતિના સભ્યને પોતાના સહધર્મીઓમાં ઊંચો દરજ્જો દાવો કરતી વખતે જે મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે છે, તેને અવગણવું અવાસ્તવિક અને કલ્પિત ગણાશે.

[૬.૩] જસ્ટિસ એસ.બી. વાડ દ્વારા લખાયેલ ઈન્ડિયામાં કાસ્ટ એન્ડ ધ લો ના પાનું ૩૦ પર “સોશિયોલોજિકલ ઇમ્પ્લિકેશન્સ” શીર્ષક હેઠળ આ રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે:

“પરંપરાગત રીતે, વ્યક્તિ જે જાતિમાં જન્મે છે તે જ જાતિનો તે ગણાય છે. માતા-પિતાની જાતિ તેના જાતિ-સ્થાનને નિર્ધારિત કરે છે, પરંતુ પુનઃધર્મપરિવર્તનના કિસ્સામાં વ્યક્તિને પોતાની અજાત સ્થિતિનો ત્યાગ કરીને સ્વૈચ્છિક રીતે પોતાની મૂળ જાતિ સ્વીકારવાની સ્વતંત્રતા હોય છે. જન્મ સમયે તેની જાતિ-સ્થિતિ અપરિવર્તનીય નથી. ધર્મપરિવર્તન થવાથી આવશ્યક રીતે જાતિ ગુમાય જ એવું નથી. જો મૂળ જાતિ સ્પષ્ટ રીતે અસ્વીકાર ન કરતી હોય, તો જાતિ-સ્વીકાર થયો હોવાનું અનુમાન કરી શકાય. જો તે અનામત બેઠકે બહુમતીથી ચૂંટાય, તો આવો સ્વીકાર થયો હોવાનું પણ અનુમાન કરી શકાય. જો કે એવું જણાય છે કે જાતિના પરંપરાગત સિદ્ધાંતમાં કંઈક અંશે ભંગ પડ્યો છે, તેમ છતાં નોંધવું જોઈએ કે જાતિ જન્મથી રચાય છે એવો સિદ્ધાંત અસ્થાપિત થયો

નથી. વ્યક્તિને જાતિમાંથી બહાર કરવાની હક સહિત જાતિની સ્વાયત્તતાને ન્યાયિક માન્યતા પણ પ્રાપ્ત છે.” [૬.૪] કૈલાશ સૌંકર વિ. માયા દેવીના (૧૯૮૪) ૨ એસ.સી.સી. ૯૧ માં અહેવાલિત કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે, બંધારણ રચનાકાળે બંધારણના રચયિતાઓ સમક્ષ રહેલા ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્યનો વિચાર કરતાં નિરીક્ષણ કર્યું છે કે, અમલમાં મૂકવાના મહત્વપૂર્ણ ઉદ્દેશ્યોમાંનો એક ઉદ્દેશ પછાત વર્ગો તથા દલિતો અને જનજાતિઓના સભ્યોની વિશેષ કાળજી રાખવાનો હતો, જેથી વ્યવહાર પગલાં દ્વારા તેમને સમાજના મોખરે લાવવામાં આવે અને તેમના ઉન્નતિ તથા વિકાસ, શિક્ષણ, રોજગાર અને તે જેવા અન્ય ક્ષેત્રોમાં પૂરતી તકો પૂરી પાડવામાં આવે. હિંદુ સમાજવ્યવસ્થા હિંદુઓના વિવિધ વર્ગો વચ્ચે ક્રમાનુસાર અસમાનતાઓ સાથેના અભેદ વિભાજનની દીવાલો પર નિર્મિત હતી. જાતિ જન્મનું પરિણામ બની ગઈ હતી, ઇચ્છાનું નહીં. કોઈપણ વ્યક્તિ ખાસ જાતિ અથવા ધર્મમાં જન્મવા ઇચ્છતી નથી. તે માતા-પિતાની જૈવિક ક્રિયાનું પરિણામ છે.

[૬.૫] સમાન પ્રશ્ન બોમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણપીઠ સમક્ષ રાજેન્દ્ર શ્રીવાસ્તવ (સુપ્રા) ના કેસમાં વિચારણા માટે આવ્યો હતો. રાજેન્દ્ર શ્રીવાસ્તવ (સુપ્રા) ના કેસમાં બોમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણપીઠે વિચારણા માટે નીચેનો મુદ્દો નિર્ધારિત કર્યો હતો.

જો કોઈ સ્ત્રી જન્મથી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની હોય અને તે અગ્રવર્ગની જાતિના પુરુષ સાથે લગ્ન કરે,

તો શું લગ્ન થતાં જ તે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની સભ્ય રહેતી નથી ?

ઉપરોક્ત કેસમાં બોમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણ પીઠે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના વાલ્સમ્મા પોલ (ઉપરોક્ત) કેસના નિર્ણયનો પણ વિચાર કર્યો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની બે બંધારણીય પીઠોના નિર્ણયોને, એટલે કે, ઇબ્રા સાહી (ઉપરોક્ત) અને શ્રી વી.વી. ગિરી (ઉપરોક્ત), ધ્યાનમાં રાખીને, અને આ મુદ્દા સંબંધિત કાનૂનનો વિચાર કર્યા બાદ, બોમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણ પીઠે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૩૫. ઉપર કરવામાં આવેલી ચર્ચાના પ્રકાશમાં સ્પષ્ટ થાય છે કે વલ્સમ્મા ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૩૧ માં વ્યક્ત કરાયેલ આ દૃષ્ટિકોણ કે આંતરજાતીય લગ્નમાં અથવા આદિવાસી અને અનાદિવાસી વચ્ચેના લગ્નમાં સ્ત્રીએ દરેક સ્થિતિમાં પોતાના પતિ પાસેથી તેની જાતિ સ્વીકારવી જ પડે, બંધારણીય કાયદાના નિયમ તરીકે, એવો એક પ્રતિપાદન છે, જેના સાચાપણાં વિષે સંદેહ રહિત સ્થિતિ નથી. અને કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં તે વલ્સમ્મા નિર્ણયનું અનુપાત કારણ નથી તથા તે બંધનકારક નજિર ઊભી કરતું નથી.

બોમ્બે વડી અદાલતનો ઉપરોક્ત અભિપ્રાય રમેશભાઈ દાભાઈ નાઈકા: (સુપ્રા) ના પ્રકરણમાં થયેલા નિર્ણયમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમર્થિત/મંજૂર કરવામાં આવ્યો છે. એટલું જ નહીં, પરંતુ ઉક્ત નિર્ણયમાં

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ૪૭ માં નોંધ્યું છે કે વાલ્સમ્મા પૌલ (સુપ્રા) ના પ્રકરણમાં આવેલ ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૩૧ માં વ્યક્ત કરવામાં આવેલો એવો અભિપ્રાય કે આંતરજાતીય લગ્નમાં અથવા આદિવાસી અને બિન-આદિવાસી વચ્ચેના લગ્નમાં સ્ત્રીએ દરેક પરિસ્થિતિમાં પોતાના પતિ પાસેથી તેની જાતિ સ્વીકારવી જ પડે, અને તે બંધારણીય કાનૂનના નિયમ તરીકે માન્ય છે, એવો પ્રસ્તાવ છે જેની શૂદ્ધતા અંગે સંશયથી મુક્ત કહી શકાય તેમ નથી. વધુમાં એમ પણ નોંધવામાં આવ્યું છે કે કોઈપણ સ્થિતિમાં તે વાલ્સમ્મા નિર્ણયનો નિર્ણાયક સિદ્ધાંત નથી અને તે બંધનકારક પૂર્વદષ્ટાંત પણ બનતો નથી।

[૬.૬] આ રીતે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ બોમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણ પીઠના ઉપરોક્ત નિર્ણયોનું ધ્યાનમાં લેતા, કોઈ વ્યક્તિને વિશિષ્ટ જાતિનો દરજ્જો જન્મથી પ્રાપ્ત થાય છે અને અનામતના કેટલાક લાભો બંધારણ દ્વારા વિશિષ્ટ જાતિને પ્રદાન કરવામાં આવ્યા છે. તેથી, જો વિશિષ્ટ જાતિનો દરજ્જો જન્મથી પ્રાપ્ત થયો હોય અને કેટલાક લાભો બંધારણ હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવ્યા હોય, તો માત્ર આ આધાર પર કે ત્યારબાદ તેણીએ અગ્રવર્ણની જાતિ સાથે સંબંધ ધરાવતા પતિ સાથે લગ્ન કર્યા છે, એ કારણસર તે જ છીનવી લેવામાં આવી શકતા નથી. રાજેન્દ્ર શ્રીવાસ્તવ (ઉપરોક્ત)ના કેસમાં બોમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણ પીઠે લીધેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે અમે સંપૂર્ણપણે સહમત છીએ,

જેને રમેશભાઈ દાભાઈ નાયકા (ઉપરોક્ત)ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પણ મંજૂરી આપી છે.

[૭.૦] હવે, જ્યાં સુધી અરજદાર તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલે વલ્સમ્મા પોલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર જે નિર્ભરતા મૂકી છે તે બાબત છે, ઉપરોક્ત મુજબ રમેશભાઈ દાભાઈ નાયકા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉક્ત નિર્ણયની યોગ્યતા અંગે શંકા વ્યક્ત કરી છે અને પરિચ્છેદ ૪૭ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત મુજબ નિરીક્ષણ કર્યું છે.

[૭.૧] હવે, અરજદારની તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલે અંજન કુમાર (સુપ નવ) ના મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતના માનનીય નિર્ણય પર જે નિર્ભરતા મૂકી છે, તે અંગે એટલું કહેવું પૂરતું છે કે તથ્યોના આધારે ઉક્ત નિર્ણય હાલના મામલાના તથ્યો પર લાગુ પડતો નથી. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ રહેલા મામલામાં, આગવી સમુદાયમાં જન્મેલો અને ઉછરેલો પુત્રએ તેની માતા આદિવાસી સ્ત્રી હોવાના આધારે અનુસૂચિત જનજાતિનો દરજ્જો દાવો કર્યો હતો. સર્વોચ્ચ અદાલતે એ દાવાને નકારી કાઢ્યો હતો અને નોંધ્યું હતું કે જનજાતિ પ્રમાણપત્ર આપવાની પૂર્વશરત એ છે કે વ્યક્તિએ જે સમુદાયનો તે દાવો કરે છે, તેનાથી ઉપજતી વંચિતતાઓ અને અયોગ્યતાઓ ભોગવી હોવી જોઈએ. આદિવાસી સ્ત્રી અને બિન-આદિવાસી પતિ – અગ્રવર્ણ – ના સંતાનો અનુસૂચિત જનજાતિનો દરજ્જો દાવો કરી શકતા નથી. તેથી, ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં પણ સર્વોચ્ચ અદાલતે જે

બાબત પર ભાર મૂક્યો હતો તે એ હતી કે કોઈ વ્યક્તિ માત્ર ત્યારે જ કોઈ નિશ્ચિત જાતિનો દરજ્જો દાવો કરી શકે જ્યારે તે વ્યક્તિએ જે સમુદાયનો દાવો કરે છે, તેનાથી ઉપજતી વંચિતતાઓ અને અયોગ્યતાઓ ભોગવી હોય.

[૭.૨] તે જ રીતે, ચંદ્રમોહનન (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો માનનીય નિર્ણય, જેના પર અરજદાર તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે અવલંબન રાખ્યું છે, તે પણ હાલના કેસના તથ્યો પર લાગુ પડતો નથી. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ આવેલ તે કેસમાં તથ્યોના આધારે એવું નોંધાયું હતું કે પીડિતના કુટુંબે અંદાજે ૨૦૦ વર્ષ પહેલાં રોમન કેથોલિક ધર્મ સ્વીકાર્યો હતો અને હકીકતમાં પીડિતના પિતાએ રોમન કેથોલિક પંથની સ્ત્રી સાથે લગ્ન કર્યા હતા, જેના પરિણામે તેઓ ફરીથી રોમન કેથોલિક બન્યા હતા, અને તે અંગે સર્વોચ્ચ અદાલતે નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે તે કુટુંબને અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય તરીકે ચાલુ હોવાનું કહી શકાય નહીં, અને તેથી તે મુદ્દો વિચારણા દરમિયાન નક્કી કરવા માટે મુક્ત રાખવામાં આવ્યો હતો.

[૭.૩] હવે, જ્યાં સુધી અરજદાર તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આ અદાલતના સંપૂર્ણ પીઠના ગૂલરોખ એમ. ગુપ્તા, મેડન નામ ગૂલરોખા વિ. બુરજોર પારડીવાળા પ્રેસિડેન્ટ અને અન્ય, જે ૨૦૧૨(૨) જી.સી.ડી. ૧૪૬૩ (ગુજરાત) માં અહેવાલિત છે, તે ચુકાદા પર મુકાયેલ આધારનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સંપૂર્ણ પીઠ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલ વિવાદને ધ્યાનમાં લેતા, અમારો અભિપ્રાય છે કે ઉક્ત

નિર્ણય પણ હાલના કેસના તથ્યો પર લાગુ પડશે નહીં અને/અથવા અરજદારને કોઈ સહાયરૂપ થશે નહીં. સંપૂર્ણ પીઠ સમક્ષના કેસમાં, સંપૂર્ણ પીઠ વિશેષ લગ્ન અધિનિયમ હેઠળ થયેલા લગ્નના પ્રભાવ અને વિશેષ લગ્ન અધિનિયમ હેઠળ અ-પારસી સાથે લગ્ન કર્યા બાદ એક પારસી સ્ત્રીએ દાવો કરેલા ધર્મનું અંગીકાર અને આચરણ કરવાનો અધિકાર, તે બાબત પર વિચારણા કરી રહી હતી. ઉક્ત નિર્ણય અરજદારને કેવી રીતે કોઈ મદદરૂપ/સહાયક બની શકે તે સમજણ બહાર છે.

[૭.૪] આ તબક્કે એ નોંધવું જરૂરી છે કે ગુજરાત રાજ્યએ પણ એ અર્થના પરિપત્રો/સૂચનાઓ બહાર પાડી છે કે અનામત વર્ગની સ્ત્રીનો અનામત વર્ગનો દરજ્જો માત્ર તે ગેરઅનામત વર્ગના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કરે તે કારણે નષ્ટ થતો નથી.

[૮.૦] ઉપરોક્ત તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ તથા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અને બૉમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણ ખંડપીઠના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે જન્મથી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની હોય તેવી સ્ત્રી જો બિન-અનામત જ્ઞાતિના પુરુષ સાથે લગ્ન કરે, તો તે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની હોવાનું બંધ કરતી નથી અને બિન-અનામત જ્ઞાતિના વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કરવાના કારણે તે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકેની પોતાની સ્થિતિ ગુમાવતી નથી,

કારણ કે તેણે જન્મથી વિશિષ્ટ જાતિમાં પોતાની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી છે અને ભારતીય બંધારણ હેઠળ તેને કેટલાક લાભો પ્રદાન કરવામાં આવ્યા છે.

[૮.૦] ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતા, એવું કહી શકાય નહીં કે પ્રતિવાદી નં. ૨ એ પ્રતિવાદી નં. ૫ ની ઉમેદવારી અનામત વર્ગ – અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે સ્વીકારવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે. પ્રતિવાદી નં. ૨ એ અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વાંધો યોગ્ય રીતે નામંજૂર કર્યો છે અને પ્રતિવાદી નં. ૫ ની ઉમેદવારી અનામત વર્ગના ઉમેદવાર – અનુસૂચિત જનજાતિના ઉમેદવાર તરીકે યોગ્ય રીતે સ્વીકારી છે. પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, હાલની વિશેષ દીવાની અરજી નિષ્ફળ જાય છે અને તે નામંજૂર થવા પાત્ર છે અને તે મુજબ નામંજૂર કરવામાં આવે છે. નિયમ વિમોચિત કરવામાં આવે છે. અગાઉ મંજૂર કરવામાં આવેલ અસ્થાયી વચગાળાની રાહત તાત્કાલિક અસરથી રદ કરવામાં આવે છે.

[૮.૧] આ તબક્કે અરજદાર તરફેથી હાજર વિદ્વાન વકીલે અગાઉ આપવામાં આવેલી વચગાળાની રાહત ચાલુ રાખવા વિનંતી કરી છે જેથી અરજદારને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ હાલના આદેશને પડકારવા સક્ષમ બને. તેમ છતાં, જૂન, ૨૦૧૪ મહિનામાં ચૂંટણી યોજાઈ ચૂકી હોવા છતાં પરિણામ જાહેર કરવાની કાર્યવાહી પર સ્થગન છે, તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને આ પ્રાર્થના નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

આ તબક્કે અરજદાર તરફેથી હાજર વિદ્વાન વકીલે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે શુદ્ધ કાનૂની પ્રશ્ન ઉદ્ભવ્યો હોવાથી માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરવાની અનુમતિ માટેનું પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે. છતાં, સંકળાયેલ મુદ્દો ઉપરોક્ત ઉદ્દેશિત માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય તેમજ બોમ્બે વડી અદાલતની પૂર્ણ ખંડપીઠના નિર્ણયથી સીધેસાદો આવરી લેવાયેલો છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરવાની અનુમતિ માટેનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવાની પ્રાર્થના નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

(એમ.આર. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

(આર.ડી. કોઠારી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.